

PRAVILA KOMUNIKACIJE U VIRTUALNOM SVIJETU

CENTAR ZA POLITIČKI I SOCIJALNI RAZVOJ

Projekt: Obrazovanje za javnu zauzetost

Tema VI. tečaja: Riječ, odnos, dijalog

Danijel Labaš, dlabas@hrstud.hr

Digitalno doba

Promjena komunikacijske paradigme

□ „Najrazumljivije u jeziku nije sama riječ, već ton, jačina, modulacija, tempo kojim se izgovara niz riječi – ukratko, glazba koja je iza riječi, osoba iza te strasti: dakle, sve ono što se ne može napisati.“

□ Friedrich Nietzsche

Život u digitalno doba

Dobro ili loše, to je tako ...

- Mi živimo u digitalno, gotovo virtualno doba, navođeno pokretnom slikom i elektronskim medijima. To je naša stvarnost. Ne znam je li to dobro ili loše, to je tako.

Život u digitalno doba

Donosi zbrkane misli?

- Ne znam ni da li je bilo bolje pisati tintom ili pisaćim strojem ili računalom, a još malo, kako znanost *trči*, pisat ćemo mislima izravno u memorijski disk. I, bojim se, misli će nam biti zbrkane.

Mediji

Samo profit za investitore

- ❑ Mediji su poeziju ignorirali vjerojatno zbog toga jer su strukturirani prije svega kako bi namaknuli profit za investitore ...
- ❑ Tomica Bajsić, Vijenac, 5. 11. 2009.

Mediji i tehnologija

Internet ne izolira ljude

□ 6. studenoga 2009.

□ Američki znanstvenici ustvrdili su da suvremene tehnologije poput interneta i mobilnih telefona, suprotno uobičajenim predodžbama, *ne izoliraju ljude* već jačaju njihovu društvenu interakciju.

Mediji i tehnologija

Tehnologija zapravo zbližava ljude?

- Novije istraživanje potaknuto studijom iz 2006 (utvrđeno da su Amerikanci zbog napretka tehnologije od 1985. postali društveno sve izoliraniji).

Međutim, studija – „Društvena izolacija i nove tehnologije” - pokazala je da je korištenje mobilnih telefona i interneta zapravo pridonijelo širenju i diverzificiranju društvenih mreža.

Tehnologija zapravo zblizava ljude?

Institut Princeton - Survey Research International

- „Kad smo istražili osobne mreže pojedinih ljudi, utvrdili smo da je internet općenito, odnosno posebno korištenje društvenih mreža poput Facebooka, povezano s diverzificiranijim društvenim mrežama.“
-

Tehnologija i društveni život

Tehnologija zapravo zbližava ljude?

- „Naši ključni rezultati u suprotnosti su s ranijim istraživanjima i uobičajenim predodžbama o štetnom utjecaju tehnologije na društveni život“, dodaje se u studiji.
-

Mediji i društvena izoliranost

Tehnologija zapravo zbližava ljude?

- ❑ Istraživanje: sudjelovalo 2.512 odraslih osoba.
  - ❑ Pokazalo je da se od 1985. stupanj društvene izoliranosti uopće nije promijenio.
  - ❑ Rezultati: 6 posto odraslih nema s kime razgovarati o važnim temama, a taj se postotak nije promijenio u posljednjih 25 godina.
-

Broj korisnika interneta

- Više od 800 milijuna mladih je na internetu.
- Više od 3 i pol milijarde ljudi koristi se internetom.

Tko je najbrže došao do 50 milijuna ljudi?

---

40 godina,

4 godine

13 godina,

2 godine

facebook

Međuljudska komunikacija

„Face-to-face“ ili „facebook to facebook“?

- Postoji nešto po čemu se *Facebook* razlikuje od ostalih srodnih mu internetskih socijalizacijskih servisa, i što ga čini sve popularnijim oblikom komunikacije.
  - Za razliku od njih, *Facebook* svoje korisnike potiče na druženje pa se tako *Facebook* može definirati kao internetska stranica namijenjena virtualnom druženju među osobama koje se već poznaju.
-

Facebook – virtualni (prijateljski) svijet

- Razgovori, fotografije, igre, kvizovi, kućni ljubimci ..., sve to stvara virtualni svijet (**Jean Baudrillard**) koji nalikuje na društvenu računalnu igricu, u kojoj su glavni likovi nitko drugi nego prijatelji.

Odnos međuljudske komunikacije i računalno posredovane komunikacije

---

- ❑ CMC komunikacija - nužno je vezana uz nove medije i nove tehnologije (Riva).
  - ❑ No, što su to novi mediji – new media?
  - ❑ Naziv „novi mediji“ moguće je koristiti tako da se ne stavljaју „nepremostive granice“ između starih i novih medija.
-

Internetska komunikacija

Osjećaj da nešto nedostaje ...

- Internetsku komunikaciju obilježavaju brze i kratke poruke koje obiluju kraticama i simbolima, kojima se djelomično doskočilo nemogućnosti prenošenja osjećaja putem interneta. Korisnici se smiju :), namiguju ;), tuguju :(, mršte >:(, plaze jezik :P... Mogu se i jako smijati :D, praviti pametnima B-), čuditi se :o pa i slati „srca“ – valjda znak ljubavi <3.
-

Internetska komunikacija

Emotikoni kao upozorenje primatelju

- *Smileys* – kreativan način da bi se nadvladala tehnička ograničenja medija, čije značajke ne omogućuju izražajno bogatstvo koje ima komunikacija licem u lice.
  - Takvi grafički znakovi ili točnije naglasci funkcioniraju kao „upozorenje“ primatelju poruke kako treba razumjeti poruku.
-

Emotikoni

Novi mediji

Promjene u komunikaciji među ljudima

- Na temelju obilježja novih medija moguće je razmišljati i o njihovome utjecaju na promjene u komunikaciji među ljudima, ne samo s antropološkog, već i sociološkog, psihološkog i jednako tako važnog – etičkog aspekta (Himanen: 2002; Altobelli, Leone: 2006).
-

Socio-psihološke teorije računalno posredovane komunikacije

- Računalno posredovanu komunikaciju smatra se hibridnom: ne smješta se niti u interpersonalnu komunikaciju, niti u komunikaciju masovnim medijima (Paccagnella: 2004, 178).
  - Prva sustavna istraživanja o računalno posredovanoj komunikaciji razvila su se na području socijalne psihologije početkom osamdesetih godina dvadesetog stoljeća (Kerr i Hiltz: 1982).
-

Tri naraštaja istraživanja

- **Prvi naraštaj** ('80-e godine): razdoblje u kojemu računalno posredovanu komunikaciju proučavaju *psiholozi* želeći otkriti njezine utjecaje na osobe;
  - **Drugi naraštaj** ('90-e godine): pripadaju *antropolozima i etnolozima* koji nastoje shvatiti kulturu što je međusobno razvijaju *online* skupine;
  - **Treći naraštaj** (početkom novoga stoljeća): *sociolozi* nastoje ocijeniti promjene nad cijelim društvom koje prate uvođenje računalno posredovane komunikacije u svakodnevni život svakoga građanina zapadnoga svijeta.
-

Internetska komunikacija i vlastiti identitet

- Novi, tehnološki uvjetovan tip komunikacije utječe svakako i na odnos pojedinca prema vlastitom **identitetu**, a time i na razumijevanje identiteta drugih sudionika interakcije, dakle na cjelokupnost društvenih interakcija koje se formiraju u virtualnome prostoru interneta (Praprotnik : 2004, 1).
-

Komunikacija i vlastiti identitet

- Sherry **Turkle**: „Sve što mogu vidjeti samo su vaše riječi.“
  - **Tko smo mi kada smo *on-line*?**
(Jones)
-

Konstrukcija identiteta

- Tko je (čovjek) *online*?
- „New York Times“ 1993: „Na internetu nitko ne zna da si pas.“

Važnost komunikacijskog čina

- U računalno posredovanoj komunikaciji čin komunikacije još je važniji za identitet pojedinca.
  - Ako u svakidašnjem, fizičkom životu postojimo te i za druge ljude imamo barem donekle definiran identitet, to nikako ne vrijedi kada smo *online*, primjerice u relativno anonimnim pričaonicama ili diskusijskim forumima (McQuail: 2001, 125).
-

„Reprezentacijski“ identitet

- Naš reprezentacijski identitet ide ukorak, odnosno „rađa“ se s komunikacijskim činovima koje izvodimo s drugim sudionicima u danom internetskom „prometu“.
  - Komunikacijski čin je mjesto gdje se konstituira identitet pojedinca. To vrijedi za svaki identitet, a pogotovo za identitet u virtualnome prostoru.
-

Online – izmišljeni identitet?

- Sherry Turkle: „Sve što mogu vidjeti samo su vaše riječi“ (Turkle: 1995, 184, prema Praprotnik: 2007, 86).
  - Ako ozbiljno razmišljamo o današnjem svijetu, onda vidimo da uvođenje novih medija u svakodnevni život utječe i na samu bit ljudskog bića, pa je opravdano pitati: tko je čovjek kada je *online* – anonimn i s izmišljenim identitetom?
-

Konstrukcija identiteta – pseudonimom Viši stupanj slobode?

- „Konstrukcija“ identiteta do koje dolazi u računalno posredovanoj komunikaciji zanima sociologe, upravo zato što *svijet online* pojedincima pruža viši stupanj slobode od *svijeta offline*.
-

Stvaranje identiteta *online*

- „Pseudonimnost“ u sebi nosi proces konstrukcije identiteta i njegovoga društvenoga prepoznavanja, a svaki pseudonim govori nešto o onome tko ga nosi te tijekom vremena dobiva na vrijednosti i težini, a isto tako ga drugi sudionici *online* komunikacije poštuju i uz njega se emocionalno vežu zahvaljujući prethodnom iskustvu u komuniciranju s njime.
-

“Tko sam zapravo ja?”

Konstruiranje identiteta on-line

Konstruiranje identiteta *online*

3 možnosti:

- sasvim drugi identitet (i fizički i psihološki)
- vlastiti psihološki identitet, bez fizičke manifestacije
- vlastiti psihološki identitet, vlastiti fizički identitet
  - a) ono što jesam
  - b) onakav kakvim želim da me drugi vide

E-komuniciranje i netiquette

Kako trebaju komunicirati *netizensi*?

- Internet ne nudi fizički odnos (dakle ne omogućuje neposrednu komunikaciju, grljenje, rukovanje, ne zahtijeva poštivanje standardiziranih pravila promjenom sugovornika u interakciji; engl. *the rules of turn-taking*).
  - *Netiquette za netizense?*
-

Netiquette

- Skup pravila poželjnog ponašanja na internetu, tj. bonton u kibernetičkom prostoru (cyberspace).
  - Bonton pak znači oblik ispravnog ponašanja (dobiven dobrim odgojem / propisan od nekog autoriteta) u osobnom, društvenom ili javnom životu.
-

<http://www.hr-netiquette.org/pravila/>

Damjan Tomšić

<http://www.oblakznanja.com/2012/01/internetski-bonton-pravila-lijepog-ponasanja-na-internetu/>

- ❑ 1. Na tuđim web stranicama, blogovima ili forumima ponašajte se kao pristojan gost, što podrazumijeva uljudno ponašanje i lijepo izražavanje.
- ❑ 2. Uvijek se pitajte tri stvari: Jesu li informacije koje šaljete – dobre, istinite i korisne?
- ❑ 3. Pri citiranju ili preuzimanju tekstova uvijek navedite i njihov izvor ili autora.

Velika slova, vrijeđanje, tračevi

- ❑ 4. U dopisivanju ne upotrebljavajte velika slova jer će ona izgledati kao da galamite ili vičete. Ovo je ujedno i prilika da usavršite pravilno pisanje velikih i malih slova.
- ❑ 5. Nemojte psovati, lagati, vrijeđati, prijetiti i biti nasilni prema drugima.
- ❑ 6. Ne sudjelujte u tračevima i raspravama u kojima se nekoga ogovara, već radije pokušajte nekome uljepšati dan.

Vodite računa o sebi i prijateljima

- 7. Kada oblikujete svoj profil i stavljate svoju fotografiju, upitajte se kako bi se osjećali da tu sliku vidite u dnevnim novinama.
- 8. Nigdje na internetu ne objavljujte osobne podatke o svojim prijateljima, sadržaj vaše elektroničke komunikacije ili fotografije, a da za to prije niste dobili njihovu suglasnost.

Ne reagirajte ...

Nazovite ili posjetite ...

- ❑ 9. Ne raspravljajte s onima koji ismijavaju nečiji izgled ili osobine, odnosno koji potpiruju vjerske, nacionalne, rasne, spolne ili bilo koje druge sukobe. Najbolje reakcija na provokacije jest – ne reagirati.
- ❑ 10. Ne šaljite svojem prijatelju za rođendan e-mail, već ga nazovite telefonom ili ga posjetite. Rođendan je stvarni, a ne virtualni događaj.

Nemojte se ljutiti ... Obratite se za pomoć ...

- 11. Nemojte slati poruke i odgovarati na njih kad ste ljuti. Na internetu uvijek ostaje pisani trag koji netko može upotrijebiti protiv vas.
- 12. Za krojenje pravde u stvarnom životu odgovorni su policija i sudstvo, a na internetu administratori i moderatori. Ne upuštajte se u samostalne akcije, već se u slučaju kršenja zakona ili pravila pristojnog ponašanja obratite njima za pomoć.

Čuvajte svoju privatnost ... Ali i tuđu 😊

- ❑ 13. Ne šaljite poruke intimnog sadržaja jer ih uvijek netko može pročitati zbog čega vama ili primatelju poruke poslije može biti žao.
- ❑ 14. Ne činite ništa što je protuzakonito ili što je u suprotnosti s moralnim normama.
- ❑ 15. Ako naiđete na čiji otvoren sandučić elektronske pošte, odjavite se s njega i zatvorite ga. Pravilo o neotvaranju i nečitanju tuđih pisama jednako vrijedi i na internetu.

Ne šaljite lančane poruke ...

Zlatno evanđeosko pravilo

- ❑ 16. Ne šaljite poruke za koje niste sigurni da ih ljudi žele primiti, primjerice, reklamne poruke, lančana pisma, teške datoteke ili neprimjerene sadržaje.
- ❑ 17. Predstavljanje tuđim imenom strogo je zabranjeno.
- ❑ 18. I za kraj. Ne činite drugima ono što ne želite da drugi čine vama.

Hvala na slušanju!
